

Výroční konference VVS

Již podvacáté se sešli chovatelé a příznivci chovu skotu na konferenci, kterou pořádá společnost VVS Verměřovice v Kulturním domě v Mistrovicích. Přeplněný sál měl možnost vyslechnout si řadu zajímavých přednášek a dozvědět se, co je nového v legislativě i na poli chovatelském nejen u nás, ale i v USA, odkud přijel i hlavní host dr. Gordon A. Jones. Součástí výroční konference byla také prohlídka výroby VVS Verměřovice.

Úvodu a zahájení se ujal za VVS ing. Jiří Burdych, MBA, který se slovy (i obrázky) vrátil o dvacet let dříve a představil tým spolupracovníků v letech dávno minulých. »Před dvaceti lety vznikla Česká republika a získali jsme vlastního prezidenta. Následně nás čekal vstup do Evropské unie, vznikla PGRLF, ministrem zemědělství byl Josef Lux. V té době však činila produkce mléka 3350 milionů litrů, 67 milionů litrů mléka se dováželo. Cena mléka tehdy dosahovala 6,14 koruny, průměrná užitkovost činila 10,5 litru na krávu a den. V kontrole užitkovosti bylo zapsáno 834 231 krav,« jmenoval ing. Burdych. »Kam jsme se dostali nyní, ať si každý udělá svůj obrázek.«

Reforma SPZ

Na výroční konferenci se nakonec dostavil i prezident Agrární komory ČR ing. Jan Veleba, který vystřídal v programu viceprezidenta ing. Bohumila Beladu a informoval o novinkách týkajících se společné zemědělské politiky a vyjednávání o její reformě. V prvních slovech zmínil sestavené konsorcium nevládních stran a velkých podniků, které se snaží v Bruselu prosadit zájmy České republiky a dohodnout se na společných jednáních.

»Dosud se nám podařilo v Bruselu vyjednat zrušení povinného zastropování. Do ploch uvedených jako mimo produkci se v rámci ozelenění podařilo zařadit také plodiny vázající vzdušný dusík, tedy jetel, vojtěšku a luskoviny. Pro všechny země bude platit stejná úroveň couplovaných plátů podle článku 38 na citlivé komodity a zároveň se tyto platby navýší na 13 + 2 %. Dále se podařilo odstranit omezení pro velké podniky v rámci PRV. A v neposlední řadě zůstává národní obálka pro přímé platby,« uvedl ing. Veleba.

Co se naopak v rámci jednání s EU nepodařilo zajistit je zařazení prasat a drůbeže mezi citlivé komodity v rámci článku 38, suma pro PRV pro současnost s kofinancováním činí asi 13 miliard, pro nové období však jen deset miliard korun na rok. Nepodařilo se také dojednat snížení povinnosti kofinancování z národního rozpočtu u PRV z 25 na 15 procent.

Otázkou tak zůstává problematika snížení rozpočtu PRV. Možnosti řešení jsou následující: Šlo by převést projekty na vody v malých obcích a další podobná opatření na životní prostředí. Opatření na malé obce lze převést na IROP, kde i v současné době je většina opatření (MMR). V rámci projektu Leader by bylo

Ing. Jiří Burdych, MBA s hostem dr. Gordonem A. Jonesem.

vhodné, aby MAS čerpaly i z jiných kohezních fondů, nikoli z PRV, to by se mělo soustředit pouze na krajinu a zemědělství.

Výše plateb

»Základní platba SAPS na hektar zemědělské půdy činí 130 euro, tedy 3380 korun. Má to ale háček. Ačkoli nebude klasické zastropování, počítá se s tím, že firma, která se vyšplhá nad 150 tisíc euro včetně připočtení osobních nákladů ročně, podléhá 5% regresí,« uvedl ing. Veleba.

Podpora ozelenění dosáhne 75 eur na hektar zemědělské půdy, což dělá 1950 korun na hektar. Povinností každého žadatele o tuto dotaci bude střídání alespoň tří plodin. Na úrovni státu bude možné snížit plochu TTP maximálně o 5 %. Do roku 2017 bude možné uvést 5 % půdy mimo produkci, následně 7 %. Sankce do základní sazby však bude činit 25 %. Trvalé travní porosty se do základu pro výpočet ploch mimo produkci nebudou započítávat.

Pro couplované platby v rámci článku 38 bude vyhrazeno 13 % obálky, tedy asi tři miliardy korun. Na proteinové plodiny navíc připadnou dvě procenta, tj. 400 tisíc korun. Pro chmel bude výše stanovena na 85 milionů, pro škrob 70 mil. korun, ovoce 125 mil., zelenina 125 mil. a konečně pro přežvýkavce 3 miliardy. Zde však probíhalo mnoho diskusí, jejichž výsledkem je rovné rozdělení mezi masné a dojně krávy. V případě plateb na krávu by výše podpory dosahovala 4,5 tisíce na kus, v případě přepočtu na VDJ by se platba vyšplhala na 3000 korun. Další pomocí přežvýkavcům je směro-

vání podpor přes proteinové plodiny, tedy vojtěšku a jetel.

»Pro další vyjednávání je pro nás prioritou nezavádět systém pro malé zemědělce 1 až 5 hektarů, zvážit výhodnost přechodu ze SAPS na platební nároky po roce 2018, vyřešit otázku plateb na cukrovku a její zařazení do citlivých komodit a ustanovit definici aktivního zemědělce. Dále bude následovat jednání ohledně převodu mezi PRV a prvním pilířem, v případě převodu max. 15 % by znamenalo snížení plateb na hektar o 800 korun! Na krávu by to pak bylo o 700 korun méně! Proto agrární komora navrhuje přesun pouze 3 % s cílem podpořit živočišnou výrobu,« informoval ing. Veleba.

LFA

V současnosti je v rámci LFA zařazena přibližně polovina výměry TTP tedy 850 tisíc hektarů. Po redefinici LFA se budou od roku 2015 měnit katastry. Cílem je zachovat zhruba stejný podíl půdy v LFA, tedy asi 1,6 mil. ha zemědělské půdy s tím, že bude zachován také stejný objem finančních prostředků na podporu. Proto je třeba definovat minimální zatížení DJ, které je podle úvahy požadováno odstupňovat (0,3 – 0,4 – 0,5 DJ/ha), případně stanovit průměrné zatížení tedy 0,4 DJ. Současně by mělo být zavedeno minimální procento TTP a víceletých pícnin ve výši 30 % v rámci celkové výměry LFA.

»Naším cílem je převést nezemědělská opatření na jiná ministerstva, snížit objem prostředků na pozemkové úpravy, snížit podpory ekologickým zemědělcům bez pro-

dukce, snížit počet opatření v AEO, zachovat objem financí na podporu investic, implementovat opatření na dobré podmínky zvířat podle článku 34 s důrazem na podporu prasat a drůbeže a nakonec zvážit podporu víceletých picnin v rámci AEO obdobně jako je tomu u podpory TTP,« zakončil Jan Veleba.

Hledání ztraceného mléka

Do hledání ztraceného mléka se pustili hned dva přednášející, první je chovatel, druhý odborný poradce. Jak na to, představili ing. Jaroslav Dvořák ředitel společnosti Zeras Radostín nad Oslavou a ing. Antonín Lopatář ze společnosti Milkprogres – poradenství.

Ing. Dvořák nejprve představil svou společnost. Zeras Radostín hospodaří na 2000 hektarech zemědělské půdy, kterou pokrývají jeteloviny, kukuřice na siláž, řepka, brambory, kmín a obiloviny pro krmné účely a TTP. Živočišnou výrobu zastupuje holštýnský skot v počtu 1450 dojníc, které jsou ustájeny na dvou farmách v Radostíně a Pavlově.

Denní dodávka do mlékárny Příbina Příbyslav činí 41 500 litrů mléka. Denní produkce na ustájenou krávu tak činí 28,5 litru mléka, přitom tučnost dosahuje 3,66 % a obsah bílkovin 3,32 %, obsah somatických buněk v průměru zůstává na 206 tisících.

Welfare a respekt fyziologii

Dojnice na farmě v Radostíně mají rekonstruovanou stáj z roku 1996, kde jsou stlaná boxová lože, kejdrový provoz napojený na shrnovací lopaty. Farma v Pavlově je vyhrnována 2x denně.

»Co se týká ustájení, dbáme na komfort krav, zejména na suché a měkké lože,« uvedl ve výčtu věcí, na které by si měl každý chovatel dát pozor ing. Dvořák. »Z tohoto důvodu jsme byli nuceni předělat matrace na stlané boxy. Nejlépe se nám osvědčila směs separátu, štípané slámy a mletého vápence pro zamezení výskytu mastitid.«

V tomto ohledu udělala farma mnoho manažerských rozhodnutí. Důraz se tak klade na kvalitu dojení. Pravidelně se seřizuje dojící zařízení a zejména podtlak tak, aby se co nejrychleji dosáhlo spouštění mléka a nevznikaly hyperkeratózy. Vzhledem k tomu se také dbá na výběr býků, jejichž potomci nemají sklony k tomuto poškození struků.

»Provádíme také faremní kultivaci. Zjistili jsme však, že zhruba třetina krav i přes zánět čtvrti v době kultivace nemá přítomný žádný patogen a došlo k samovolnému vyléčení. U ostatních okamžitě reagujeme odpovídající léčbou. V případě opako-

vaných zánětů aplikujeme daná antibiotika,« uvedl ředitel.

Co se týká odchovu telat, klade se důraz na včasné napojení kvalitním mlezivem, a to v ideálním případě čerstvým u prvotek. Pouze u neodpovídající kvality a pozdějšího podání se používá mlezivo mražené. Kvalita napojení mlezivem se provádí u telat na základě stanovení celkové bílkoviny z krve. Důležité je odměňování ošetřovatelů podle koncentrace celkové bílkoviny – pod 55 m/l.

Od sedmého do 10. až 15. dne se telatům podává pasterizované zbytkové mléko bez antibiotik. Posléze mléčná krmná směs, kterou mají telata k dispozici v mléčných automatech, neboť jsou ustájeny v krytých teletnicích s vysokým stropem. »Zkušenost již máme celkem dobrou. V počátcích odchovu se sice vyskytovaly nemoci, avšak nebyly ve spojitosti s neodpovídajícím prostředím,« upozornil ing. Dvořák. Odstav probíhá ve věku asi 65 dnů.

Zajímavostí podniku je oddělení starších krav a prvotek. Ty jsou od sebe nejen na porodně, starší krávy navíc před porodem dostávají vápník, ale také v prvních čtyřech týdnech po porodu.

Krmná dávka a užitkovost

Ing. Lopatář se zaměřil na chyby, které chovatelé dělají a místa, kde lze ušetřit na nákladech. »Jelikož většinou neovlivníme ceny krmiv, energie, pohonných hmot a ani ceny výkupních surovin, měli bychom se zaměřit na náklady, s nimiž pohnout můžeme, ale také na zvýšení produkce,« uvedl.

»Krmiva představují v našich nákladech nejvyšší položku. Jelikož neovlivníme ceny nakupovaných krmiv, měli bychom dbát na jejich správný výběr, a co se týká vlastních krmiv zejména objemných, musíme se snažit vyrobit je co nekvalitnější.«

Chovatelé dělají při hodnocení

kvality objemných krmiv chybu, když se dívají pouze na procento dusíkatých látek. Mnohem důležitější je podle ing. Lopatáře znát obsah NDF a ADF. ADF totiž nepřímo vyjadřuje stravitelnost a NDF popisuje plnivost krmiva.

Pozor bychom si měli dát také na doplňková krmiva. Důležité je vybrat taková, která zvířata skutečně potřebují a nesnažit se některými vyřešit nedostatky managementu.

Co se týká sestavení krmné dávky, bylo zjištěno, že samotné sestavení krmné dávky pro docílení vysoké užitkovosti zcela jednoznačně nestačí. Důležitý je také systém krmení, z 56 % totiž nebyla v pokusu užitkovost ovlivněna krmnou dávkou. Větší vliv mělo krmení beze zbytků či se zbytky, četnost přihřívání a zejména zaplnění stáje.

»Při zaplnění stáje na 80 % dosáhla užitkovost 29,4 litru na krávu a den, při sto procentech 27,9 litru, při 120% zaplnění stáje již pouze 26,4 litru. Také častější krmení vede k nižší užitkovosti, neboť kráva pro produkci mléka potřebuje mít dostatek odpočinku a nikoli trávit volný čas u žlabu. Každá hodina ležení navíc totiž přinese zvýšení dojivosti o 1,7 litru denně a co 3,5 minuty ležení to ztráta jedné minuty na žraní a naopak,« poukázal na rozdíly ing. Lopatář.

Odpocinek

Není však ležení jako ležení, musí se jednat o suché a měkké lože, nikoli hnojnou chodbu. Za jeden kilogram slámy navíc se totiž kráva odmění dvanácti minutami ležení navíc, a tím i vyšší tvorbou mléka. Nestojí tato skutečnost za zvážení výhodné a rychle návratné investice do pohodlných postýlek? Podle míry zanedbání stáji se investice do rekonstrukce vrátí během půl roku až tří let. A to se do zisku započítá i snížení brakace, somatických buněk i kulhavosti.

Ing. Jaroslav Dvořák, ředitel společnosti Zeras Radostín a.s.

Další zajímavé zjištění se týká rozdílů mezi chováním starších krav a prvotetek. Právě prvotelky mají od starších krav odlišný denní harmonogram. Oproti dojnícím mají o 20 % kratší odpočinek, ale také o 10 % přijímají méně sušiny. Náchylnější jsou také na nedostatek prostoru u krmného stolu.

Zlatý hřeb dne

Pozvání mezi české chovatele přilákal dlouholetý odborník zejména na welfare a výživu dojníc, ale pracoval také jako veterinární lékař a poradce chovů. Tím pravým člověkem, který má co chovatelům říci je dr. Gordon A. Jones z amerického Wisconsinu, kde také vlastní farmu se 4000 kravami.

»Kráva jako zvíře z doby ledové jediná zůstala, již první zemědělci v době Mezopotámie ji domestikovali. Další velké jméno přinesl objev vakcinace. Již samotné jméno značí, odkud se tento název vzal – první vakcína pocházela z kravských neštovic, proto po krávě, latinsky vacca, dostala jméno. A myslím, že tím ještě kráva nekončí. Bude lidstvo provázet i nadále. Kráva je prostě matka lidského pokolení. Dává nám velmi cennou výživu. A člověk by se jí za to měl odvděčit minimálně výborným komfortem ustájení,« začal netradičně dr. Jones.

Mezi další pravidla správné péče o krávu patří:

- kvalitní objemné krmivo,
- dobrý objem znamená ještě víc,
- dobré zabezpečení je výsledkem dobré péče,
- vhodný program pro stání na sucho zabraňuje ztrátám po otelení,
- kvalita mléka znamená všechno,

- vše by měli lidé dělat správně!

Omezující faktory ovlivňují celkovou výkonnost krav. Za každým problémem však stojí nějaký nedostatek, který způsobil člověk. Proto by každý farmář měl nastavit oceňování zaměstnanců tak, aby k lepším výkonům a správné péči byli motivováni.

Jak tedy zlepšit výkonnost krav? Důležitý je monitoring stáda. Je zcela nezbytné pozorovat chování krav, hledat možné nedostatky a vyřešit je v nejbližší možné době. Pravdou však je, že následně vyskočí problém někde jinde, ale je třeba vydržet a všechny problémy řešit.

Přirozené chování

Z chování krav lze vyčíst mnoho problémů a nedostatků. Jednoznačně stojící nic nedělající kráva značí potíž. Celý den u dojníc by měl být

rozdělen na dvě kategorie – 20 hodin by se měla kráva věnovat pouze sama sobě, zbývající čtyři hodiny může být rušena prací člověka. Řada potřeb vyplývá z přirozeného chování krav.

Nikdy nesmíme zapomínat, že kráva je stádové zvíře a zároveň se chová jako možná kořist. Zároveň je schopna si pamatovat maximálně stovku dalších dojníc, z čehož plyne i maximální velikost skupin. Pro přesuny krav ve skupinách tak platí, že kráva se nejprve musí aklimatizovat a poznat se s dalšími, teprve poté může dosáhnout vyšší užitkovosti. Tato skutečnost však platí i pro ostatní krávy v tomto stádě, nejen pro novou obyvatelku! Při interakci s neznámou kravou ztrácí dojnice dva až tři litry mléka!

Skot má rád svítání a stmívání. Světlo příliš v oblibě nemá, neboť je v očích predátora zranitelnější.

Již z této zkušenosti je ranní objem po příchodu z dojírny nejdůležitější. V tuto dobu sežere dojnice až 50 % denní dávky. Poté potřebuje klid a měla by ležet. Zajímavý je i poznatek, že ve stádě by měl být kvůli »kamarádství« sudy počet zvířat.

Komfort krav

Pro dosažení dobrých výsledků dnes nestačí pouze welfare. Dojnice musí dostat něco navíc, tedy značný komfort, tedy ABC komfortu – air, bunk, komfort – kvalita vzduchu a ventilace, management krmení a komfort.

A – vzduch může ovlivnit dojnice ve velkém měřítku. Chladné podnebí s čerstvým vzduchem okysličuje tkáň a umožňuje kravám dosáhnout vyšší užitkovosti. Při optimální teplotě prostředí kolem 4 °C by měly být dokořán všechny stáje. Dojnice se tak odvděčí až o 1000 litrů mléka vyšší užitkovostí.

B – management krmení má ve výživě podstatně větší vliv, než se předpokládalo, a to až z 56 %! Krmení nedožerků a přihřívání krmiva napomohou vyšší užitkovosti až o dva, resp. čtyři litry.

C – velkou měrou se podílí také konstrukce stáji, důležitá je dimenze a obsazenost stáje. Boxové postýlky musejí být měkké, suché, vzdušné s dostatkem světla a zároveň musí odpovídat velikosti s dobrým umístěním šijových zábran.

»Také manipulaci s kravami je třeba dělat s rozmyslem a zejména se znalostmi, jak na to. Je třeba vědět, že kráva chce následovat ostatní krávy a chce se vrátit, odkud vyšla. Přitom je třeba krávy nestresovat!«, dodal Gordie Jones.

Text a foto Soňa JELÍNKOVÁ

